

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 564 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari...	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli.....	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinov Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
<i>Xidirov Faxriddin Fozilovich</i>	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
<i>Рахмонова Нилуфар Уткир кизи</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda leksik-grammatik komponentni diagnostika qilish metodlari	284
<i>Mamatkulova Lobar Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning ta'limiy faoliyatini rivojlantirish.....	288
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Nutqdagi fonetik kamchiliklarning o'quv faoliyati va savodxonlikka ta'siri	293
<i>Xikmatova Saboxat Xusniddinovna</i>	
Oliy ta'limda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish omillari	296
<i>Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi</i>	
Social-Psychological Factors of Increasing the Quality of Life	300
<i>Abdullaeva Ranazhon Matyakubovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-metodik asoslari.....	307
<i>Abdumalikova Gulchiroy</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	311
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	316
<i>Azimova Maftuna Azizbekovna</i>	
Talabalarda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik asoslari	321
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida moslashuvchanlikning psixologik xususiyatlari	324
<i>Fayziyeva Gulhayo Erkin qizi, Fatullayeva Manzura Idillo qizi</i>	
Naim Karimov talqinida Oybek badiiy tafakkurining biografik manbalari	327
<i>Jonpo'lotova Gulshoda Qobil qizi</i>	
Kurashchilarning kuch sifatini rivojlantirishda maxsus mashqlardan foydalanish	334
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy idealni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	337
<i>Saidova Malika Erkin qizi</i>	
Yengil atletika texnikalarini pedagogik mahoratni rivojlantirish metodikalarida qo'llash	340
<i>Sattarov Qarshiboy Narqulovich, Mirzayev Karim Mamarasul o'g'li</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida shug'ullanuvchilarning tezkorlik va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishning innovatsion metodikasi	344
<i>Sattarov Sardor Sunnatulloevich</i>	
Innovatsion rivojlanish asosida uzluksiz ta'limning integratsiyalashgan mazmunini modellashtirish metodologiyasi.....	348
<i>Umarov Lutfillo Murodilloyevich</i>	
Milliy maktablarda rus tilini o'qitishda raqamli ta'lim resurslari va veb-saytlardan foydalanish metodikasi....	352
<i>Xolmirzayeva Munira Jahongir qizi</i>	
Педагогические основы повышения профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания высших образовательных учреждений	357
<i>Мавлянов Бахром Сангирович</i>	
Раннее выявление и мониторинг кожных заболеваний с помощью искусственного интеллекта: интегрированные архитектуры, алгоритмы и перспективы клинического внедрения	361
<i>Э. Ш. Назирова, Ш. Б. Абдусаломова</i>	
Ingliz tilida modallikni ifodalash vositalari va ularning semantik xususiyatlari	368
<i>Abdujalilova Sarvinov Rashid qizi, Abdurazzokova Mehriniso Azimjon qizi</i>	

MUNDARIJA	Ona va farzand munosabatlarida etnomadaniy omillarning psixologik xususiyatlari.....	373
	Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna	
	O'quvchilarning gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv metodlarning o'rni	378
	Abdurahmanov Muhammadjon G'ulomjonovich	
	Aralash ta'lim texnologiyalari asosida ta'lim jarayonini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari.....	381
	Alibayev Sobir Xolboyevich	
	Formativ baholash jarayonidan foydalanib o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish	386
	Amirkulova Dilnoza Zokir qizi	
	Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy-pedagogi faoliyatga tayyorlash tendensiyalari	389
	Artikbayeva Aziza Abror qizi	
	The Role of National Values in English and Uzbek Literature: a Comparative Study	392
	Ataniyazova Sohiba Xamidovna	
	Frans Kafka ijodining psixologik talqini.....	396
	Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich	
	Development of a Set of Health-Promoting Exercises for Middle-Aged Men 50-60 Years Old, Taking Into Account Physical Training	400
	Dehqonova Mahmuda Ortiqovna	
	Oliy ta'limda talabalarni jismoniy rivojlantirish metodikalari	404
	Imomov Asliddin Abdurazzoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich	
	Современные мобильные технологии: эволюция и развитие.....	408
	Жураев Илхом Исхокович	
	Bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirishning mazmuni	413
	Kamalova Dilobar Tairovna	
	Methodology for Developing Communicative Competence of Future Teachers Based on Multimedia Tools.....	418
	Kudratova Sultonposhsha Otabek qizi, Khalilova Mukhlisa Ulug'bek qizi, Ziyotova Umida Otabek qizi	
	Raqamli ta'lim muhitida ona tili darslarida matn bilan ishlashni tashkil etish.....	423
	Erdanova Zamira Olimovna	
	Milliy sport turlari orqali talaba yoshlar bilan interfaol dars jarayonini tashkil etish.....	426
	Mirzayev Az'am Xudaynazarovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich	
	Pedagogika bitiruvchilarining kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishga asoslangan barqaror bandligini ta'minlash modeli.....	430
	Omonova Mohiniso Maqsud qizi	
	Boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiyani sun'iy intellekt asosida takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari.....	435
	Panjiyev Jo'raqul Menglimamat o'g'li	
	Boshlang'ich ta'limda web-kvest topshiriqlardan foydalanish.....	440
	Saidova Gavhar Ergashovna, Itolmasova Oygul Sabritdinovna	
	Developing Communicative Competence in English Language Education Through Modern Interactive Methods.....	443
	Sativoldieva Shoxsanam Utkir qizi	
	Анализ современных подходов и их недостатков к совершенствованию методов повышения пропускной способности в разветвлённых оптических сетях связи	447
	Киямов Рахматулло Рузиевич	
	Психологические механизмы профилактики противоправного поведения несовершеннолетних (на примере Республики Казахстан)	452
	Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы	
	Professional ta'lim muassasalarida o'quvchilarning stressga bardoshlilikini rivojlantirishning pedagogik modeli	459
	Islamova Fotima Shamsiddinovna, Aliqulova Nilufar Jumanazar qizi	
	The Importance of Developing an Exercise Complex for Preparing Para Armwrestlers for Competition.....	463
	Karimov Faxriddin Xurramovich	

Loyiha asosidagi ta'limda portfolio va baholash rubrikalari tizimi: boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani monitoring qilish.....	467
Maxmudova Zulxumor Alim qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilar uchun mustaqil ta'limni tashkil etish modeli	472
Muqimova Zulxumor Ziyataliyevna	
Methods for Developing Labor Productivity Through Increasing the Physical Activity of Enterprise and Organization Employees	477
Muxametov Axmad Muxametovich	
Developing Learner Autonomy Through Peer and Self-Assessment In EFL Classrooms.....	481
Rakhmonova Nodirakhon Mukhammadjonovna	
Oilaviy muhitning bolalar shaxsiy rivojlanishiga psixologik ta'siri	488
Xidoyatova Layli To'xtasinovna, Xursanova Mashhura Bobir qizi	
Tarbiyasi og'ir o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.....	493
Elov Ziyodulla Sttorovich, Muxammadiyeva Gavhar Sirojiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq madaniyatini shakllantirishning ilmiy-nazariy masalalari va pedagogik shartlari.....	499
Nasriddinova Nasiba Alimjonovna	
Ingliz va o'zbek lug'atlarida frazeologik birliklarning berilishi va lug'atlardagi muammolar	505
Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi asosida talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirish	510
Yuldashev Sardarxon Rashitxon o'g'li, Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
Argumentativ tuzilmalar va sintaktik modellar: aktiv/passiv konstruksiyalar va nominalizatsiya hodisasi	513
Utupova Oysapar Urazmatovna	
Yoshlarni sog'lomlashtirish jarayonida milliy va xalq o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari...	516
Axmedov Gayratjon Kosimovich	
Introduksiya sharoitida dorivor valeriana (<i>Valeriana officinalis</i> L.) ning suv rejimi, biokimyoviy tarkibi va ildiz hosildorligi	522
Xamrayev Rashid Ravshan o'g'li, Omonova Dildora Uchqun qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashda zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodik asoslari.....	527
Go'zal Qurbonova	
Shaxmat mashg'ulotlari orqali talabalarda tafakkur va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish	532
Kulboyev Nodirjon Salaydinovich	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining deontologik kompetensiyasiga oid G'arb pedagogik tafakkurining ilmiy-nazariy asoslari	535
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li	
Tabiiy fanlarni o'qitishda TIMSS yondoshuvining ahamiyati.....	539
Xoldorova Shahnoza Ismatjon qizi	
Zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida lingvokulturologik kompetensiyani rivojlantirish	544
Barotova Gulhayo Farhod qizi	
Uy ta'limidagi imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiy-psixologik moslashuvi va ta'lim sifati monitoringi tahlili.....	548
Tojimatova Gavxarxon G'ulomjonovna, Pulatova Gulnoza Murodilovna	
O'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari	554
Muhammadiyev Javlon Hayitboyevich	
Muammoli ta'lim asosida o'quvchilarda geografik bilimlarni rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari.....	558
Yovqochev Furqat Ulug'bek o'g'li	
Geografiya ta'limida 4k ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	561
Yuldasheva Oyjamol Davronbek qizi	

O'QUVCHILARDA TARIXIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA MULTIMEDIA TEKNOLOGIYALARINING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Muhammadiyev Javlon Hayitboyevich

Chirchiq davlat pedagogik universiteti mustaqil izlanuvchisi

<https://orcid.org/0009-0002-3048-2056>

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tarix fanini o'qitishda multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati, ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ta'siri ilmiy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tarix darslariga integratsiya qilishning metodik jihatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: tarixiy tafakkur, multimedia texnologiyalari, didaktik imkoniyatlar, interfaol ta'lim, tarix ta'limi, axborot texnologiyalari, pedagogik innovatsiyalar.

Abstract: This article analyzes the didactic potential of multimedia technologies in developing students' historical thinking. It highlights the pedagogical significance of using multimedia tools in history teaching, their role in improving educational effectiveness, and their impact on the development of students' independent thinking skills. In addition, the methodological aspects of integrating modern information and communication technologies into history lessons are examined.

Key words: historical thinking, multimedia technologies, didactic potential, interactive learning, history education, information technologies, pedagogical innovations.

Аннотация: В данной статье анализируются дидактические возможности мультимедийных технологий в развитии исторического мышления учащихся. Научно освещаются педагогическое значение использования мультимедийных средств в преподавании истории, их роль в повышении эффективности обучения, а также влияние на формирование навыков самостоятельного мышления у обучающихся. Кроме того, рассматриваются методические аспекты интеграции современных информационно-коммуникационных технологий в процесс преподавания истории.

Ключевые слова: историческое мышление, мультимедийные технологии, дидактические возможности, интерактивное обучение, историческое образование, информационные технологии, педагогические инновации.

KIRISH

Bugungi kunda globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimi oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Zamonaviy jamiyatda raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan hamda axborotni tahlil qila oladigan yoshlarni tarbiyalash ta'limning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, umumta'lim maktablarida tarix fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish, o'quvchilarda tarixiy tafakkurni shakllantirish va rivojlantirish muhim pedagogik muammo sifatida dolzarblik kasb etmoqda. Zero, tarix fani nafaqat o'tmish voqealarini o'rganishga, balki o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani mustahkamlash hamda ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga ongli munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tarixiy tafakkur – tarixiy voqealar va jarayonlarni tahlil qilish, ular o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqligini aniqlash, tarixiy manbalarga tanqidiy yondashish hamda voqealarga mustaqil baho bera olish qobiliyatidir. Mazkur tafakkur turi o'quvchilarning analitik fikrlashi, mantiqiy xulosalar chiqarishi va tarixiy hodisalarning mohiyatini chuqur anglashida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois tarix ta'limida o'quvchilarning faqatgina fakt va sanalarni yodlab olishi emas, balki tarixiy jarayonlarni tahlil qilishi va ularga nisbatan mustaqil munosabat bildira olishi muhim hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim metodlari ko'pincha o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini to'liq ta'minlay olmaydi hamda tarixiy voqealarni obrazli tasavvur qilish imkoniyatini cheklaydi. Natijada o'quvchilarda tarix faniga nisbatan qiziqishning pasayishi kuzatilishi mumkin. Multimedia texnologiyalari esa tarixiy materiallarni audio, video, animatsiya, elektron xaritalar, virtual ekskursiyalar va interfaol taqdimotlar orqali yoritish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish, bilimlarni samarali o'zlashtirish hamda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda muhim didaktik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, multimedia texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonining interfaolligini oshirib, o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, axborotni tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tarix ta'limiga integratsiya qilish orqali darslarning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning kreativ va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyati kengayadi. Bundan tashqari, multimedia texnologiyalaridan foydalanish tarix darslarida ko'rgazmalilik va interfaollik tamoyillarini samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Tarixiy voqealarni vizual materiallar asosida yoritish o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq idrok etishiga yordam beradi. Masalan, tarixiy xaritalar, hujjatli filmlar, elektron ensiklopediyalar va virtual muzeylardan foydalanish orqali o'quvchilar muayyan davr muhitini yanada aniqroq tasavvur qila oladilar. Bu esa tarixiy voqealarni chuqur anglash bilan birga, o'quvchilarda tarixiy xotira va tarixiy ongning shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, multimedia vositalari yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning emotsional qiziqishini oshirib, ularni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Interfaol taqdimotlar, elektron testlar, animatsion materiallar va virtual sayohatlar o'quvchilarning diqqatini jalb qilish bilan bir qatorda, mavzuni mustaqil o'rganishga undaydi. Natijada o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyalari rivojlanadi.

Multimedia texnologiyalari tarix fanini boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkoniyatini ham kengaytiradi. Jumladan, geografiya, adabiyot, san'at va axborot texnologiyalari bilan bog'liq materiallardan foydalanish tarixiy jarayonlarni kompleks tarzda o'rganishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirib, fanlararo bog'liqlikni tushunishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, tarixiy voqealarni geografik xaritalar yoki statistik diagrammalar asosida tahlil qilish o'quvchilarning analitik va mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi. Bugungi kunda internet tarmoqlari va raqamli platformalarning rivojlanishi tarix ta'limida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Onlayn ta'lim resurslari, elektron kutubxonalar va masofaviy ta'lim platformalari orqali o'quvchilar istalgan vaqtda qo'shimcha tarixiy ma'lumotlarga ega bo'lishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning o'z ustida mustaqil ishlash ko'nikmasini rivojlantirib, uzluksiz ta'lim olish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, tarix ta'limida multimedia texnologiyalaridan foydalanish pedagogdan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini puxta egallashni talab etadi. O'qituvchi multimedia vositalarini maqsadli va samarali qo'llay olishi, dars jarayonida interfaol metodlardan unumli foydalanishi zarur. Chunki multimedia vositalari faqat texnik imkoniyat emas, balki o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiruvchi muhim didaktik vosita hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Multimedia texnologiyalarining tarix ta'limidagi yana bir muhim afzalligi shundaki, ular o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tarix darslarida elektron loyiha ishlari, multimedia taqdimotlari, videoroliklar va raqamli hikoyalar tayyorlash jarayonida o'quvchilar mustaqil izlanadilar, turli manbalarni o'rganadilar va o'z bilimlarini amaliy faoliyatda qo'llashga harakat qiladilar. Bu esa ularda nafaqat tarixiy bilimlarni mustahkamlash, balki ijodiy yondashuv, axborot bilan ishlash va taqdimot qilish ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Ayniqsa, tarixiy voqealarni modellashtirish va virtual rekonstruksiya qilish texnologiyalari o'quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishiga yordam beradi. Masalan, qadimgi shaharlar, me'moriy obidalar yoki tarixiy janglarni 3D modellar asosida namoyish etish o'quvchilarda tarixiy jarayonlarni real tasavvur qilish imkoniyatini yaratadi. Natijada o'quvchilar tarixiy voqealarni oddiy nazariy ma'lumot sifatida emas, balki jonli tarixiy hodisa sifatida qabul qiladilar.

Tarix fanini o'qitishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish differensial va individual yondashuvni amalga oshirish uchun ham qulay imkoniyat yaratadi. Har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va bilim darajasidan kelib chiqib, turli elektron topshiriqlar, testlar va interfaol mashqlar tashkil etilishi mumkin. Kuchli o'quvchilar murakkab tahliliy topshiriqlar ustida ishlasalar, bilim darajasi nisbatan past bo'lgan o'quvchilar qo'shimcha elektron resurslar yordamida mavzuni takrorlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, har bir o'quvchining individual rivojlanishini ta'minlaydi.

Shuningdek, multimedia texnologiyalaridan foydalanish tarix fanida baholash jarayonini ham takomillashtiradi. Elektron test tizimlari, interfaol viktorinalar va onlayn nazorat platformalari yordamida o'quvchilarning bilim darajasini tezkor va xolis baholash imkoniyati yaratiladi. Bunday tizimlar o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash, mavjud bo'shliqlarni ko'rsatish va o'qituvchiga individual yondashuvni tashkil etishda yordam beradi.

Bugungi kunda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari ham tarix ta'limida keng qo'llanila boshlagan. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish, ularga individual tavsiyalar berish hamda moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi. Natijada o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish motivatsiyasi ortadi va ular tarixiy bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradilar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Multimedia texnologiyalari yordamida tashkil etilgan tarix darslari o'quvchilarda vatanparvarlik, milliy qadriyatlarga hurmat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tarixiy hujjatlar, videolavhalar hamda milliy meros obyektlariga oid virtual ekskursiyalar orqali o'quvchilar xalqimizning boy tarixiy va madaniy merosi bilan yaqindan tanishadilar. Bu esa yosh avlodning milliy o'zligini anglashiga, tarixiy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalanishiga xizmat qiladi. Biroq multimedia texnologiyalaridan foydalanishda ayrim pedagogik va texnik muammolar ham mavjud. Jumladan, barcha ta'lim muassasalarida texnik jihozlarning yetarli emasligi, internet tezligining pastligi yoki sifatli elektron resurslarning kamligi ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, ayrim hollarda multimedia vositalaridan me'yoridan ortiq foydalanish o'quvchilarning diqqatini asosiy mavzudan chalg'itishi ehtimoli mavjud. Shu sababli o'qituvchi multimedia texnologiyalaridan foydalanishda pedagogik maqsadga muvofiqlik tamoyiliga amal qilishi zarur.

Shunday qilib, multimedia texnologiyalari tarix ta'limida o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish hamda o'quvchilarning mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda muhim didaktik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ularni tarix darslariga samarali integratsiya qilish esa zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. O'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari zamonaviy ta'lim jarayonining eng muhim va istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – o'quvchilarning nafaqat bilimlarni egallashi, balki ularni tahlil qila olishi, mustaqil fikrlashi va tarixiy jarayonlarga tanqidiy yondasha oladigan shaxs sifatida shakllanishini ta'minlashdir. Ushbu maqsadga erishishda multimedia texnologiyalari samarali didaktik vosita sifatida muhim o'rin tutadi.

Multimedia vositalari tarix fanini o'qitishda an'anaviy yondashuvlarni boyitib, ta'lim jarayonini yanada jonli, qiziqarli va tushunarli qiladi. Audio, video, animatsiya, virtual modellashtirish va interfaol platformalar orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni faqat eshitib yoki o'qib qolmasdan, balki ularni "ko'rish" va "his qilish" imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa tarixiy jarayonlarni chuqurroq anglash, ularning mohiyatini tushunish va tarixiy xotirani mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, multimedia texnologiyalarining qo'llanilishi o'quvchilarda kognitiv faollikni oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi hamda axborot bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantiradi. Elektron resurslar, raqamli kutubxonalar va onlayn platformalar orqali o'quvchilar qo'shimcha ma'lumotlarni mustaqil topish, ularni tahlil qilish va umimlashtirish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu jarayon o'quvchining shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi hamda uni bilim olishda faol subyektga aylantiradi. Tarixiy tafakkurning shakllanishida sabab-oqibat bog'liqligini tushunish, tarixiy shaxslar faoliyatini tahlil qilish va voqealarga obyektiv baho berish muhim ahamiyat kasb etadi. Multimedia texnologiyalari aynan shu jarayonlarni yengillashtirib, o'quvchilarga murakkab tarixiy hodisalarni soddaroq va tizimli shaklda anglash imkonini beradi. Natijada o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatlari rivojlanadi.

Bundan tashqari, multimedia asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

XULOSA

Interfaol topshiriqlar, virtual ekskursiyalar va elektron testlar orqali o'quvchilar bilimlarini mustahkamlash bilan birga, o'z bilim darajasini mustaqil nazorat qilish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, multimedia texnologiyalaridan foydalanishda muvozanatni saqlash muhimdir.

Texnologiyalar ta'lim jarayonining asosiy maqsadi emas, balki uni qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilishi lozim. O'qituvchi multimedia resurslarini to'g'ri tanlashi, ularni dars maqsadlariga mos ravishda integratsiya qilishi va pedagogik samaradorlikni ta'minlashga alohida e'tibor qaratishi zarur. Aks holda, ortiqcha texnologik yuklama o'quvchilarning diqqatini chalg'itishi mumkin.

Umuman olganda, multimedia texnologiyalarini tarix ta'limiga keng joriy etish o'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish, ularning mustaqil fikrlash va tahliliy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirish, shuningdek, ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Buckingham, D. (2007). *Beyond Technology: Children's Learning in the Age of Digital Culture*. Polity Press.
2. Clark, R. C. va Mayer, R. E. (2011). *E-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning* (3rd ed.). Wiley.
3. Cuban, L. (2001). *Oversold and Underused: Computers in the Classroom*. Harvard University Press.
4. Doolittle, P. E. va Hicks, D. (2003). Constructivism as a theoretical foundation for the use of technology in social studies. *Theory and Research in Social Education*, 31(1), 72–104.
5. Haydn, T. (2013). *History Education in the Digital Age: Challenges and Opportunities*. Routledge.
6. Kim, S. (2017). *Digital Platforms in History Education: The Case of E-History in South Korea*. Seoul National University Press.
7. Kozma, R. B. (1994). Will media influence learning? Reframing the debate. *Educational Technology Research and Development*, 42(2), 7–19.
8. Levstik, L. S. va Barton, K. C. (2011). *Doing History: Investigating with Children in Elementary and Middle Schools* (2nd ed.). Routledge.
9. Mayer, R. E. (Ed.). (2005). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
10. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning* (2nd ed.). Cambridge University Press.
11. Saye, J. W. va Brush, T. (2002). Scaffolding critical reasoning about history and social issues in multimedia-supported learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 50, 77–96.
12. Seixas, P. va Morton, T. (2013). *The Big Six Historical Thinking Concepts*. Nelson Education.
13. Wineburg, S. (2001). *Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching the Past*. Temple University Press.
14. Yamamoto, T. (2019). *Virtual History: Immersive Technologies for Learning the Past*. Tokyo University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.